

Grimstad, 30.08.2022

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Brevet er kun sendt elektronisk

INNSPILL TIL DEPARTEMENTETS ARBEID MED NY STORTINGSMELDING OM DYREVELFERD

Norges Zoohandleres Bransjeforening (NZB) er interesseorganisasjonen for norsk zoobransje, næringen som handler med levende hobby- og selskapsdyr, samt – fremfor alt – produkter og fôr til disse. Foreningen har pr. dags dato 175 medlemsbedrifter, og representerer dermed størstedelen av bedriftene i norsk zoobransje – derunder flertallet av de dyreførende zoobutikkene i landet. Zoobransjen totalt i Norge anslås til å bestå av et sted mellom 230-260 små og mellomstore bedrifter med til sammen 2.000+ arbeidsplasser og en omsetning på mer enn 2 milliarder kroner pr. år.

NZBs formål er definert i våre vedtekters §4: *«å ivareta medlemmenes interesser, bl.a. ved å arbeide for standard- og kompetanseheving innen bransjen, samt ved å søke å være en diskusjonspartner for bransjens rammebetingelser vis a vis myndighetene. Foreningen skal aktivt arbeide for fremme av ansvarsfullt dyrehold blant medlemmene såvel som i samfunnet ellers, og søke å sikre et etisk høyt nivå innen dyreholdet»*. Dyrehold og -handel innebærer ansvar, både juridisk og moralsk, og gjennom medlemskapet i NZB forplikter det enkelte medlem seg til å støtte og rette seg etter foreningens etiske plattform, som kan leses på www.nzb.no/foreningen/etisk_plattform/.

NZB har en betydelig interesse for god dyrevelferd i hobby- og selskapsdyrholdet og imøteser arbeidet med den kommende stortingsmeldingen med interesse. Vi håper å få anledninger til å bidra med vår kompetanse og erfaring innenfor dyrehold og -handel på alt som gjelder innførsel, oppstalling, omsetning, oppdrett og privat hold av alle typer av hobby- og selskapsdyr; derunder, men ikke begrenset til, evertebrater, akvariefisk, reptiler, fugler, gnagere og kanin.

Vi gir noen umiddelbare innspill i det nedenstående, men ser gjerne at vi får flere muligheter til å bidra underveis i arbeidet med stortingsmeldingen. Vi legger Nærings- og fiskeridepartementet i kopi på dette brevet, da de også har bedt om innspill til dyrevelferdsmeldingen. Vi er kjent med at NFDs ansvarsområde er akvatiske dyr, derunder i noen grad akvariefisk, men finner det kunstig å gi separate innspill på akvariefisk i denne saken da dyrevelferd for akvariefisk i zoobutikker, hagedammer,

kommersielle akvarier og grossister med akvariedyr, allerede er unntatt fra f.eks. *FOR-2008-06-17-823 Forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv* (jfr. §2, første ledd). De dyrevelferdsrelaterte problemstillingene som omfatter hold av akvariefisk i akvarier er i liten grad sammenlignbare med akvakulturnæringens realiteter.

Generelt

NZB anser at selskaps- og hobbydyrhold er et betydelig og oppdragende samfunnsgode av betydning for hundretusener av nordmenn – barn, ungdom og voksne – så vel som en viktig næring. Kontakt med dyr har terapeutiske effekter, bedrer mental og fysisk helse og styrker sosiale ferdigheter. Gjennom nærkontakten med levende dyr bygges en helt annen forståelse for biologi og natur enn hva man oppnår gjennom ensidig lesing eller filmer på fjernsyn. Interessen for naturvern og empatien overfor dyr er klart større hos dyreholdere enn hos folk flest. Det er derfor viktig at man fra samfunnets side legger til rette for gode rammebetingelser for dyrehold, som sikrer dyrenes og samfunnets interesser uten at man unødvendig innskrenker det enkelte menneskets muligheter til å ha meningsfull og positiv kontakt og omgang med dyr.

Vi vil også fremheve betydningen av at man i forvaltning og lovtekster er forsiktig med bruken av begrepet «kjæledyr» som overordnet for alt privat dyrehold, slik Næringskomiteen stort sett gjør i sin Innst. 130 S (2021–2022). Begrepet kjæledyr bør fravikes for tydelig å inkludere hobbydyr, da langt de fleste dyreindivider i privat hold slett ikke holdes for å «kjæles» med. Dette gjelder i særdeleshet reptiler, fugler, akvariefisk og evertebrater, men omfatter ofte også mange pattedyr.

Landbruks- og matministeren benytter i sitt brev av 10. desember 2021 til Næringskomiteen (ref. 21/1659-) selv «sports-, hobby- og familiedyr», hvilke er langt bedre beskrivende, selv om grensedracting mellom begrepene kan være vanskelig.

Artsutvalg

Det er i dag et sterkt press fra noen interesseorganisasjoner for å redusere dyreholdet i samfunnet, fremfor alt ved å redusere antallet arter av «eksotiske dyr» som lovlig kan holdes i fangenskap. I denne sammenheng må vi påpeke at Norge allerede har betydelig strengere begrensninger på dyreholdet enn alle land det er naturlig å sammenligne oss med. NZB finner det riktig å innskrenke dyrehold som har spesifikke negative følger for samfunnet, naturen eller dyrene selv, men vi mener at det skal være gode faglige begrunnelser for slike begrensninger, fordi dyrehold også betyr uendelig mye positivt for mange mennesker, sosialt, emosjonelt og læremessig. Vi tror også at privat dyrehold er gunstig for de generelle holdningene til dyr i samfunnet, da dyreholdere ofte har bedre forståelse og innsikt i dyrs behov, eventuelt også mer empati for dyr.

I Norge i dag er begrensningene i artsutvalg utvilsomt større enn de burde være på pattedyr og reptiler ved at begge disse gruppene er regulert med positivlister. Norsk zoobransje har lært seg å leve med begrensningene som nåværende positivlister innebærer, men vil nødig oppleve å få flere. Positivlister er tungvinte å utarbeide, ikke minst for forvaltningen, og vi opplever at de møter liten forståelse i befolkningen i motsetning til negativlister som forbyr spesifikke problemarter og/eller grupper (slekter, familier) av arter.

Vi viser i den sammenheng til European Pet Organizations posisjonsdokument om positivlister som NZB har vært med på å utarbeide (www.dropbox.com/s/57apsos3md627p6/EPOPositiononPositiveListsNov19.pdf?dl=0).

Om positivlister skal beholdes som et virkemiddel i norsk forvaltning av reptil- og pattedyrhold bør man snarest få på plass funksjonelle muligheter for å utvide listene, ikke minst for å vri den allerede eksisterende interessen for bredere artsutvalg i hobbymiljøene i retning kontrollert lovlig innførsel og handel med egnede arter. Alternativet kan være at vi etter hvert vil oppleve økt illegal privatinnførsel fra våre naboland som har langt mindre begrensninger på dyreholdet, slik vi hadde før det totale reptilforbudet ble lettet på i 2017.

Hva er for øvrig et «eksotisk dyr»? Ikke engang forskrift om forbud mot eksotiske dyr (FOR-2017-05-11-597) har noen klar definisjon av dette. Flere andre norske forskrifter bruker også begrepet «eksotisk» i forhold til dyrearter, sykdommer m.v. uten noen definisjon. Vi må derfor forutsette at «eksotisk» har den samme betydning som synonymordbøker bruker, og altså referer til noe som er fremmed, fremmedartet, importert, ukjent eller utenlandsk. Men fremmedartet for hvem?

De dyreartene som oppleves som «eksotiske» av folk flest er ofte velkjente og familiære for dem som tilhører dyreholdermiljøene. Dyreholdere som engasjerer seg for «eksotiske» akvariefisker, reptiler eller fugler vil vanligvis ha langt større kunnskaper om deres behov, enn hva folk flest har om f.eks. hunder, katter eller hesters behov. I disse miljøene vil mange av de aller mest «eksotiske» dyreartene oftest også ha blitt holdt og oppdrettet i flere titalls år og mange generasjoner av dyr.

At en dyreart ikke er egnet til å «kjæle» med brukes ofte av dyreholdsmotstandere som argument for at arten heller ikke bør holdes. Det er i beste fall en misforståelse av hvorfor dyr er attraktive for mange av de dyreinteresserte, men det er også en feilslutning omkring dyrs behov. For flertallet av «eksotiske» dyr bygger man naturhermende biotoper med kjemiske og fysiske parametre tilpasset artens biologiske behov. De færreste mennesker vil undre seg over at man kan være interessert i akvariefisk, selv om de, av naturlige grunner, ikke brukes til å kose med. Man bør derfor heller ikke undres over at mennesker kan ha et tilsvarende forhold til andre dyrearter; hvor det å observere og lære om dyrene er viktigere enn fysisk kontakt med dem. Et bredt artsutvalg gjør det også utvilsomt lettere for folk flest å finne et dyr som passer for dem; deres livssituasjon, deres muligheter og deres interesser.

Det må også påpekes at innførsel av dyrearter til Norge allerede er sterkt regulert gjennom forskrift om fremmede organismer (FOR-2015-06-19-716) slik at ytterligere begrensninger under Dyrevelferdsloven fremstår som unødvendig.

Omsetning av hobby- og selskapsdyr

NZB anser det som viktig at myndighetene fortsatt legger til rette for omsetning av dyr gjennom registrerte, regulerte og kontrollerbare kanaler som dyrebutikker.

Den mest sentrale forskriften i regulering av dyrebutikkene i Norge er forskrift om omsetning og midlertidig hold av dyr (FOR-2015-08-11-958). Ved høringen av denne i 2011/2012 ga NZB vår støtte til innføring av forskriften, men utrykte også bekymring for at den ikke i tilstrekkelig grad la opp til å omfatte alternative salgskanaler for levende dyr. Vi fryktet at forskriften kunne bidra til å flytte enda mer av omsetningen over i private salgskanaler hvor Mattilsynet verken har innsyn eller kontrollmuligheter.

Dessverre har praksis vist at NZB hadde rett, og salgskanaler på internett tar over stadig mer av det dyresalget som zoobransjen tidligere hadde, mens zoobutikker kutter dyresalget – dels som en reaksjon på for høye kostnader, dels fordi de gir etter for press fra interessegrupper som vil gjøre dyreholdet mest mulig usynlig eller har andre målsetninger for å presse dyresalget bort fra det offentlige rom.

Vi ønsker ingen lempning på kravene overfor dyresalg i butikk, som stort sett fungerer bra slik de er i dag, men imøteser tiltak fra myndighetene for å få et regelverk også for omsetning i andre kanaler. Tilfeldig privat salg i liten skala av mindre antall dyr fra eget oppdrett, kan derimot formodentlig unntas fra et slikt regelverk uten vesentlige konsekvenser for dyrevelferden.

Kompetanse ved dyrehold

Blant de sentrale kravene i forskrift om omsetning og midlertidig hold av dyr er kravet om kompetanse (§4); at både den ansvarlige for virksomheten og de som denne setter til å stelle og ta hånd om dyrene har de nødvendige kunnskaper og ferdigheter til å kunne ivareta den enkelte dyreartens fysiologiske og atferdsmessige behov.

Dyrebutikker har heller ikke lov til å omsette dyr til personer som det er grunn til å tro at ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig, og det foreligger et krav (§7) om at selger skal gi kjøperen informasjon og veiledning, helt ned på individnivå, som har betydning for dyrets trivsel. Ved omsetning av dyr i dyrebutikker som er medlemmer i NZB, vil kjøper vanligvis bekrefte, ved undertegning av NZBs kjøpskontrakt, å ha mottatt slik informasjon så vel som at vedkommende forplikter seg til å holde dyret overensstemmende med gjeldende lovverk, derunder dyrevelferdsloven.

Det skal rett nok innrømmes at zoobransjen ennå er en næring med svært lite formalkompetanse, selv om det ofte finnes god, men i liten grad kvantifiserbar realkompetanse. Det byr på utfordringer, som NZB i årevis har kompensert for ved regelmessig å arrangere kurs og seminarer om utvalgte emner knyttet til dyrehold, dyrehandel og dyrevelferd. Likevel ser vi et stort behov i bransjen for mer formalisert kompetanse. NZB har derfor, siden 2011, engasjert seg sterkt for å få på plass det spesialtilpassede 'dyrefaget' som nå er etablert som et tilbud i naturbruk ved videregående skoler. Vi ser tegn på at vi fremover vil se at også praksiskandidater fra bransjen tar fagbrev som dyrefagarbeidere, men det vil naturlig nok ikke være like gjennomførbart for alle som allerede jobber i bransjen.

Noen interessegrupper ønsker at det skal innføres krav om kompetansebevis også for kjøpere av dyr, men NZB tror ikke dette vil ha positive effekter for dyrevelferden som på noen måte står i forhold til kostnadene for myndigheter, bransje eller den enkelte

dyreholder. Det er svært sjelden at dyrevelferdssaker i hobbydyrhold spesifikt skyldes utilstrekkelig kompetanse i dyrehold, men snarere uvilje, manglende interesse eller personlige tragedier. Slike problemer avhjelpes dessverre ikke med kompetansebevis.

Kunnskap behøver man imidlertid uansett hvilke arter man interesserer seg for, og zoobransjen har vist seg å ofte være en sikrere kilde til formidling av kunnskap enn hva tilfeldige selgere på internett er.

ID-merking

NZB har registrert at arbeidet med en forskrift om krav om identifikasjonsmerking og registrering av hunder allerede er godt i gang. Vi ser ingen vesentlige problemer med et slikt krav, da merking av hund er et ukomplisert inngrep som bringer fordeler både for dyr og eier, og dessuten allerede blir foretatt frivillig av det store flertall av hundeeiere.

Likeledes vil et eventuelt krav om obligatorisk merking av katt sannsynligvis heller ikke være noen større utfordring eller problem for ansvarlige katteiere. NZB har derimot dessverre ingen tro på at det vil løse problemet med utsetting og forvilling av katter. Dersom det er sannsynlig at det vil redusere problemet noe, kan det likevel være verdt å forsøke – slik flere interesseorganisasjoner har anbefalt, men vi frykter at de økte kostnadene ved uønskede kull med kattunger, som et merkekrav vil medføre, i verste fall tvert imot kan føre til at flere kattunger blir dumpet anonymt.

For andre hobby- og selskapsdyr faller et krav om obligatorisk merking på sin egen urimelighet. Merking vil være praktisk umulig for mange arter, og u hensiktsmessig for enda flere. Hvorfor merke arter som sjelden eller aldri rømmer eller blir satt ut? Om man skal pålegge det offentlige og private dyreeiere kostnader ved merking og registrering må dette stå i et rimelig forhold til nytteverdien som kan oppnås. For dyr hvor rømming er en reell problemstilling, f.eks. kaniner og papegøyefugler, har man allerede i dag betydelig frivillig merking – hvilket er i både eiers og dyrets interesse.

Avlsformer

NZB har merket oss debatten om raseavl på spesielt hund og katt, og er kjent med at Mattilsynet allerede arbeider med dette. Da hund og katt ikke selges av våre medlemmer er NZB ingen direkte interessent i saken. Likevel er dette et problemområde som i høy grad angår våre medlemmer, da svært mange potensielle hundeeiere faktisk oppsøker zoobutikker for å få råd om rasevalg og veiledning i dyreholdet generelt.

NZB ønsker imidlertid svært gjerne å involveres om arbeidet med avlsformer og raseavl utvides til andre dyrearter, det være seg pattedyr, fugler, reptiler eller fisk. Det finnes helt klart etiske og velferdsmessige utfordringer knyttet til ukritisk avl i de fleste dyrearter, men eventuelle tiltak må settes inn der de har en positiv effekt.

Avliving av dyr

I vår høringsuttalelse vedrørende ny forskrift om inngrep på og avliving av kjæledyr i februar 2021 (Mattilsynets ref. 2020/61175) ba vi om at denne forskriften med tiden bør utvides utover pattedyrene som nå er omfattet, eller at det utarbeides tilsvarende

forskrifter for andre arter som overveiende anvendes i hobbypreget hold; f.eks. fugler, reptiler og akvariefisk.

For alle disse gruppene er det grunn til å tro at usikkerheten om hva som velferdsmessig forsvarlige metoder for avliving er enda dårligere kjent i befolkningen enn hva tilfellet er for pattedyrene. Erfaring fra vår bransje viser at også myndighetenes representanter ofte er usikre på dette området. Fra NZBs side ser vi gjerne at denne problemstillingen tas inn i dyrevelferdsmeldingen.

Med vennlig hilsen,
NORGES ZOOHANDLERES BRANSJEFORENING

Svein A. Fosså
Styreleder og generalsekretær

Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet, postmottak@nfd.dep.no